

rodoljubov, tedaj je tudi opravičena ljubezen do svojega domačega kraja, do domovine. Ljubezen do domovine pa nikakor ne zahteva, da bi človek povzdigoval svoj rod nad druge; pravi rodoljub ne sovraži drugih narodnosti, marveč spoznava v različnosti narodov modro božjo previdnost, ki ravno s tem zabrani, da se občni zleg ne razširja tako hitro po svetu. Po izvornem grehu in po ošabnosti ljudi na zemlji, so postala narodnosti na svetu, a milost je viša nad zadolženjem, sv. Duh je na binkoštni dan govoril v vseh znanih jezicih, in veselo oznanilo milosti in odrešenja so nesli apostoli vsem narodom na zemlji, a vsakemu le v njihovem jeziku. Ljubezen do narodnosti ne izključuje tedaj ljubezni do vesoljnega človeštva, marveč jo le blaži, in kar mi sebi želimo, to tudi drugim privoščimo. Gole besede o liberalnosti o humanizmu pa nikjer in nikdar ne morejo nadomestiti prave kerščanske ljubezni, ki obsega vse ljudi različnih narodnosti; liberalci imajo mēd na jeziku, a strup v sercu. Ti pa mili moj narod slovenski, okleni se stanovitno katoliške cerkve, ona bode varovala, ona bode branila tvojo narodnost, kakor ob začetku kerščanstva, o prihodu Solunskih bratov, tako tudi sedaj v devetnajstem stoletji.

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

3.

In kaj je namen človeške odgoje? Kaj nameravamo ž njo? Njen namen, njena naloga je razvoj in dopolnevanje vseh človeških moči in zmožnosti.

Človek je iz duše in telesa. Duša je nevidna, teló je vidno. Telo je brez duše mertvo, duša je tedaj oživljajoči princip telesa. Vendar telo ni samo ódeja duše, nikakor ni ono le ječa, v katero je vklenena duša, ampak ono je korenina in podlaga duši; ono je glavni pogoj duševnega življenja in razvoja.

Duša je sicer zelo odvisna od telesa. Že stari Rimljani so izpoznali to resnico. Priča nam to njihov izrek: „Mens sana in corpore sano“, — zdrava duša v zdravem telesu.

Kdo ne vé, kolikrat so provzročile telesne bolečine duševne bolesti? Na telesu bolehen človek je otožen, čmeren, on sovraži druge, on jim je nevošljiv njihove sreče.

A tudi velik je vpliv duše na telo. Velika žalost, velike skerbi so dostikrat v kratkem času pobelile marsikomu lase. V izgled nam bodi Marija Antonijeta in Tomaž Moor. Ali ni že dostikrat hud strah pokvaril zdrave ude človeku?

Odgoja ima opraviti s človekom, ki še ni v pravem pomenu besede človek, ampak, ki še le postaje človek.

In ker je človek iz telesa in duše, treba je v prvi versti, da se razvije telo. In ker je telo podlaga in korenina duševnega življenja, se začne razvoj duše še le pozneje. Za razvoj telesa skerbimo z jedjó, pijačo, čistim zrakom, primerno obleko i. t. d. Vsega tega je treba telesu od zibel do groba.

Pri rojstvu spi še tako rekoč duša v telesu. Ona se zbudi še le, ko začne vplivati stvari na otrokova čutila. Še le takrat se začne delovanje dušino, ki obstoji v mišljenji. Dokler ne vidi, ne sliši, ne potiplje ničesa otrok, ne ve nič in ne misli nič.

Ker je namen tega spisa obdelati prvo odgojo otrokovo do onega časa, ko stopi v ljudsko šolo, je treba, da prvič opišemo telesno in za tem duševno odgojo. Pač menijo nekteri stariši, da so storili za otroka vse, ako ga ne puste stradati, mraza terpeti i. dr. To je napačna misel. Tudi duša mladega otroka potrebuje hrane, in ravno dom je v prvi versti poklican v to, da mu je daje. Šola ne more vsega preskerbeti; ona ima časi še preveč popravljati, kar je pokvarila na otroku slaba domača odgoja.

Kaj pomaga otroku, ako je dobro rejen, a je tepec. „Kaj pomaga človeku“ — pravi tako lepo sv. pismo, — ako ves svet pridobi; na svoji duši pa škodo terpi.

Ne zanemarjajmo tedaj duše mladega otroka.

Čujmo še, kaj piše slavni francoski pedagog, škof Dupanloup (beri Dipanlup) o tem predmetu. Odgoja se prične z rojstvom otrokovim. Vsi modrijani, vsi izkušeni možje, vsi učitelji morále, celo pogani so izrekli sledeče pravilo: Oni dan, v katerem odpre otrok prvič svoje oči in v katerem nam zadoni na uho njegov prvi krik, — oni dan nalaga vsem onim, ki so krog otroka, celo versto dolžnosti za njegovo odgojo.

Ne motimo se! Odgoja v tem prvem času je podlaga vsemu, kar se bode potrebovalo pri poznejši odgoji in za celo njegovo življenje. Podlaga vsemu je začetek. Pri odgoji naj se še posebno pazi, da je začetek dober, da je podlaga dobra, in da se zamore nadaljevati tudi v tem smislu.

Važno je tudi zelo, kar piše rimski življenjepisec Plutarh o prvi odgoji. „Ako je že tako potrebno naravnati otrokove ude takoj po rojstvu, da niso spačeni; zato se ne more tudi nikdar prezgodaj začeti izobraževati značaj in nrav otroku“.

Otroški duh je podoben testú, kteremu lahko podeliš vsakoršno obliko; ako se je pa postaral in terji postal, ga ne moreš več vpogniti.

Zato je tudi jako imenitno, da ima otrok v svoji prvi mladosti dobre odgojitelje. A kaj se zgodi največ? Fenelon nam odgovarja na

to: „Izročamo ga nevednim in nenravnim osobam. In vendar je to ona starost, v kateri sprejema dete najgloblje vtise, in ktera je največega pomena za vso bodočnost otrokovo.“

Vse to priča, kolike važnosti je prva odgoja otrokova, t. j. njegova odgoja v domači hiši. Pač imamo sto in sto knjig, ki pripovedujejo učitelju, kako naj v šoli odgoja otroke, a knjig, ki obdelujejo domačo odgojo, je tako malo. In ravno te bi bile potrebniše.

Kdo naj bode otrokov odgojitelj? Odgovor: stariši. To je se vé čisto naravno. A kaj, ako tudi ti spadajo k gori imenovanim nevednim in nemoralnim osobam? — Pač pravi Rousseau: „Kdor ne pozna očetovih dolžnosti, ni vreden, da postane oče“; — a s tem še ni dokazano nič. A oče naj se briga, da izpozna te dolžnosti, on naj odgoja previdno. Skušal bom v tem spisu, narisati nektere dolžnosti njegove. Dragi bralec, ne zmajuj glave, ako ti ni vse po všeči; vedi, da pisatelju tega spisa tudi vse ne prija. In če veš kaj boljšega, prosim te, ne ravnaj se nikoli po mojih besedah.

Predno zaključim to poglavje, naj omenim še nemškega pedagoga Salzmann-a in lastnosti in dolžnosti, katerih on tirja od dobrega odgojitelja. On piše:

1. Bodi zdrav.
2. Bodi zmiraj dobre volje.
3. Vadi se govoriti in občevati z otroki.
4. Vadi se pečati z otroki.
5. Trudi se, da poznaš vse natorine obrodke.
6. Poznaj izdelke človeške pridnosti.
7. Uči se rabiti svoje roké.
8. Ne trati časa.
9. Glej, da prideš v dotiko s kako družino, ktere otroci so posebno zdravi.
10. Navadi se prepričevati otroke o njihovih dolžnostih.
11. Ravnaj zmiraj tako, kakor želiš, da bi ravnali tvoji gojenci.

To so besede Salzmann-ove. Vprašaj se tedaj oče pred vsem, ali imaš te lastnosti, ali poznaš te dolžnosti. Glej, takov moraš biti, in takov mora biti tvoj otrok. (Dalje prih.)

Jožef Žemlja.

Česar je želel v tem sonetu, to se je polagoma izverševalo. Za Čehi so se tudi med Hrovati in Slovenci veljaki poprijemali novega pravopisa in prikazovala se je bolja vzajemnost med Slovani. Mnogi pak so še vzdihovali pod težkim jarmom hudega Turka. To so čutili bratje vsi, vzlásti pésniki.